PIA
SUOMEN PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUSYHDISTYS

LAUSUNTO

3.11.2015

Pääsihteeri Tuija Karanko

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

Suomen Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys PIA ry edustaa Suomessa toimivaa puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuutta. PIA:lla on noin sata jäsenyritystä ja se toimii osana Teknologiateollisuus ry:tä.

Tässä lausunnossa PIA tarkastelee valtion talousarvioesitystä vuodelle 2016 puolustus- ja sisäministeriön hallinnonalojen osalta.

Sisäministeriön hallinnonalan talousarvioesitys

Suomalainen teollisuus tuottaa paljon järjestelmiä, ratkaisuja ja palveluja eri turvallisuusviranomaisille. Euromääriltään merkittävimmät ovat mm. viestintäverkot, hätäkeskusjärjestelmä sekä Rajavartiolaitoksen kalusto-hankinnat ja ylläpito. Erityisesti keskeisimmät suomalaiset puolustus- ja turvallisuusteolliset toimijat ovat vahvasti mukana näissä hankkeissa.

Näemme paljon mahdollisuuksia teollisuuden ja hallinnon kumppanitoiminnalla kyberuhkiin vastaamisessa. Valitettavasti varustautumien kyberuhkien torjuntaan ei näy teollisuudelle konkreettisina hankkeina. Lisäksi teollisuuden näkökulmasta Suomen kyberstrategialta puuttuu vastuutaho. Suomessa on paljon teollista osaamista, mutta teollisuus tarvitsee hankkeita järjestelmien kehittämiseksi ja vientituotteiden luomiseksi.

Puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys

Puolustusministeriön hallinnonalan ensi vuoden talousarvioesityksessä esitetään hallitusohjelmassa sovittua korostusta puolustusmateriaalihankintamomentille (27.10.18). On kuitenkin huomioitava, että materiaalihankintamomentin asteittainen korotus nostaa määrärahat vain sille tasolle, jolla ne olivat ennen puolustusvoimauudistusta. Puolustusvoimauudistus ja puolustusministeriön hallinnonalan viime vuosien menosäästöthän toteutettiin ennen kaikkea supistamalla materiaalihankintavaroja. Nyt esitetty korotus on erittäin tarpeellinen, mutta ei ratkaise puolustusvoimien tarpeita materiaalisen suorituskyvyn kehittämiseksi.

Mittavista tehdyistä säästötoimista huolimatta puolustushallintoon kohdistuu lisäsäästövelvoitteita. Suomen Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys PIA ry on huolissaan hallinnonalalle asetettujen säästövelvoitteiden kohdistamisesta materiaaliseen valmiuteen. Tilanne ajaa suomalaisen teollisuuden erittäin ahtaalle ja lomauksiin tai niiden uhkiin. Materiaalisesta suo-

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31, Faksi 09 624 462
www.puolustusteollisuus.fi

rituskyvystä tinkiminen on lyhytnäköistä, sillä sen nostaminen myöhemmin tarvittavalle tasolle on erittäin kallista.

Merkittävä osa puolustusvoimien materiaalia vanhenee ja siten suorituskyky heikkenee 2020 -luvulla. Laivue 2020 -hanke ja F-18 korvaajahanke edellyttävät valmistautumista lähivuosina. Näihin haasteisiin on varauduttava jo nyt mm. kotimaisella T&K -toiminnalla, jolla kehitetään tarvittavaa osaamista myös teollisuuteen, jonka kyvyistä puolustusvoimat on riippuvainen. Näin varmistetaan järjestelmien elinkaaren hallinta. TTK-PROTO2013 valtuus loppuu vuonna 2016 ja uuden tilausvaltuuden mitoituksessa on otettava huomioon tulevat haasteet. Tämä on välttämätöntä, jotta järjestelmien suorituskykyä voidaan ylläpitää myös poikkeusoloissa. Myös ns. siviilipuolen T&K -rahoituksen käyttö tulee olla mahdollista puolustusvoimien suurten hankkeiden tukemiseksi.

Ulkomailta hankittavien järjestelmien toimivuuden kannalta on keskeistä, että kalusto voidaan huoltaa, korjata ja päivittää kotimaassa niin paljon kuin mahdollista ja taloudellisesti järkevää. Tukikyvyn luomiseksi paras vaihtoehto on kotimaisen puolustusteollisuuden osallistuminen järjestelmien ylläpidon suunnitteluun tai järjestelmän keskeisten osien tilaaminen kotimaasta.

Puolustusvoimien toimintamenot (27.10.01)

On perusteltua ja erittäin myönteistä, että toimintamenomomentin perusteluissa huomioidaan teollisuuden viennin ja kansainvälistymisen edistäminen. Tämä on teollisuuden viennille elinehto ja toiminta tukee sotilaallista huoltovarmuutta vahvasti. Jotta Suomessa toimiva puolustusteollisuus kykenee tukemaan puolustusvoimia, tulee sillä olla asiakkaita myös muualla. Nämä suuruudeltaan vaatimattomat toimenpiteet ovat elintärkeitä suomalaiselle alan teollisuudelle.

Puolustusmateriaalihankinnat (27.10.18)

Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään määrärahoja 593,7 milj. euroa, joka on noin 20,6 % hallinnonalan kuluista. Uuden PVKEH2016 valtuuden osuus on 314,1 milj. euroa ja siitä vuodelle 2016 kohdistuu vain 37,1 milj. euroa. Ensi vuoden aikana toteutettavat hankkeet tai niiden kohdistuminen kotimaahan eivät talousarvioesityksestä selviä. Kotimaisen teollisuuden kannalta on elintärkeää, että hankintoja kohdistuu myös kotimaahan.

Tulevien vuosien valtuuteen kuuluu myös hankkeita, joihin suomalainen puolustusteollisuus voi osallistua (huollon, ylläpidon ja ampumatarvikkeiden lisäksi mm. alueellisten ja operatiivisten joukkojen varustaminen ja kyberpuolustus).

Materiaalisen suorituskyvyn kehittäminen ja ylläpito edellyttävät pitkän aikajakson suunnittelua. Ennen puolustusvoimauudistusta puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista noin kolmannes ohjattiin materiaalihan-

kintoihin, kolmasosa palkkoihin ja kolmasosa toimintaan. Kokonaisuus oli tuolloin kestävällä pohjalla. Tähän kolmijakoon tulee palata mahdollisimman nopeasti, jottei materiaalinen suorituskyky laske alle kriittisen tason.

Puolustusmateriaalin hankintoja on mahdollista kohdistaa kotimaahan EU:n sisämarkkinasäätelyn nojalla. Keskeisten kansallisen turvallisuusetujen suojaaminen myös hankinnoilla on mahdollista, mutta perustetta täytyy myös uskaltaa ja osata käyttää. Näin tekevät mm. suuret eurooppalaiset tuottajamaat (Ranska, Saksa, Iso-Britannia, Italia ja Espanja) sekä esimerkiksi Tanska ja Puola. Puolustus- ja turvallisuushankintalain soveltamisella onkin suuri merkitys suomalaisen teollisuuden tulevaisuuteen ja kykyyn tuottaa sotilaallista huoltovarmuutta. Kotimaahan tulee ohjata hankintoja aina, kun se on huoltovarmuus- tai suorituskykysyistä perusteltavissa.

Yhteistyö

Puolustus- ja sisäministeriön hallinnonalojen talousarvioesitykset korostavat kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä. Toimintaympäristön muutos ja kasvava taloudellinen keskinäisriippuvuus edellyttävät laaja-alaista verkottumista, kumppanuuksia ja yhteistyötä. Tämä pitää paikkansa myös alan teollisuudessa.

Suomessa toimiva puolustus- ja turvallisuusteollisuus on osa kokonaisturvallisuuttamme. Digitalisaation myötä turvallisuusviranomaisten eri järjestelmät ja niiden toimivuus ympäri vuorokauden ovat yhä enemmän teollisuuden vastuulla. Kaikkien puolustushaarojen järjestelmien elinkaaren aikainen tuki on täysin riippuvainen suomalaisesta puolustusteollisuudesta kaikissa turvallisuustilanteissa. Teollisuus turvaa tärkeät järjestelmät ja elintärkeät toiminnot joko omilla tuotteillaan ja osaamisellaan tai ylläpitämällä ulkomailta hankittuja järjestelmiä. Alan teollisuus toimiikin erittäin verkostoituneesti kansallisesti ja kansainvälisesti. Tämän keskinäisriippuvuuden vahvempi huomioiminen myös käytännön yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa olisi erittäin toivottavaa.

Yhteistyön merkitys korostuu uusilla suorituskykyalueilla, kuten kyberpuolustuksessa sekä strategisten suorituskykyhankkeiden suunnittelussa. Parhaimmillaan aktiivinen vuorovaikutus hallinnon ja teollisuuden kesken tukee uusien suorituskykyjen luomisesta, tuo kustannustehokkuutta ja parantaa suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä.